

A Magyar Nemzeti Bank 2/2014. (V. 26.) számú ajánlása a nyugdíjbiztosításokról

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: **Szja. tv.**) egyes nyugdíjbiztosítások esetében lehetővé teszi a magánszemélyek számára, hogy az általuk fizetendő személyi jövedelemadó egy részével az adóról való rendelkezés keretében nyugdíjcélú megtakarításukat növeljék. Fontos érdek, hogy az adózási ösztönzővel támogatott nyugdíjbiztosítások a jogalkotó célkitűzésével összhangban olyanok legyenek, amelyek az ügyfelek számára való előnyt jelentve ténylegesen alkalmasak az időskori megélhetés minél magasabb szintű biztosítására, az állami nyugellátások kiegészítésére. Lényeges továbbá, hogy az adózási ösztönzők olyan termékeket támogassanak, amelyek valóban a nyugdíjcélú megtakarítások gyarapítását szolgálják.

A Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: **MNB**) az adózási ösztönzőkkel támogatott nyugdíjbiztosításokra vonatkozóan az alábbi ajánlást teszi közzé.

I. Az ajánlás célja és hatálya

Az ajánlás céljai a következők:

1. Az ajánlás célja a megfelelő kiegészítő nyugdíjprogramok elterjedésének elősegítése és az ügyfélelőny biztosítása érdekében az adózási ösztönzőkkel támogatott nyugdíjbiztosítások egyes jellemzőire vonatkozó elvárások megfogalmazása.

Az ajánlás hatálya

2. Ez az ajánlás a biztosítókra és a biztosításközvetítőkre alkalmazandó.

3. Ez az ajánlás azokra a biztosításokra alkalmazandó, amelyek az Szja. tv. 3. §-a 93. pontja értelmében nyugdíjbiztosításnak minősülnek.

II. Fogalom meghatározások

a. *MABISZ*: Magyar Biztosítók Szövetsége

b. *TKM Szabályzat*: A Magyar Biztosítók Szövetségének szabályzata a Unit-Linked teljes költségmutató (TKM) számításáról és alkalmazásáról

c. *TKM^{ny}*: a TKM szabályzat alapján számított és a nyugdíjbiztosítási termékekre érvényes Teljes Költség Mutató

III. Háttér és bevezetés

4. A jogalkotó az időskori jövedelem elégségességének biztosítása érdekében adózási ösztönzőkkel támogatja a társadalombiztosítást kiegészítő nyugdíjcélú megtakarítási formákat. Az adózási ösztönzők 2014. január 1-től kiterjednek meghatározott tulajdonságokkal bíró életbiztosítási termékekre is.

5. A kitűzött jogalkotói cél akkor érhető el, ha a lakosság széles köre számára elérhetővé válnak olyan termékek, amelyek megfizethetőek, és amelyek alkalmasak megfelelő szintű és formájú kiegészítő nyugdíjak nyújtására.

6. A nyugdíjbiztosítási termékek hosszútávúak, és fontos szerepet játszanak az időskori anyagi biztonság biztosításában. Erre figyelemmel a termék fejlesztésénél különös hangsúllyal kell figyelembe venni az ügyfél érdekét. Törekedni kell arra, hogy a termék hosszú távon megőrizze értékét és gyarapítsa azt. A termék szerkezetét ezért úgy kell felépíteni, hogy a termék céljához igazodó befektetések várható eredménye legalább a költségeket és az inflációt fedezze komoly eséllyel, és az adózási ösztönző ezen felül, tényleges ügyfélelőnyként jelentkezzen.

7. A nyugdíjcélú megtakarítások társadalmi céljának megvalósításához az MNB mint prudenciális felügyeletért és a pénzügyi fogyasztóvédelemért egyaránt felelős szerv a jó gyakorlatok kialakítása érdekében ajánlás kibocsátásával nyújt segítséget a biztosítóknak és a biztosításközvetítőknek.

IV. Az ajánlás alapelvei

8. Az MNB a nyugdíjbiztosításokkal kapcsolatos ajánlások megfogalmazásakor az alábbi alapelveket vette figyelembe:

- a. A nyugdíjbiztosítási termékek legyenek egyszerű szerkezetűek, átláthatóak, különösen a konstrukció és a költségek tekintetében.
- b. Az ügyfél az igényeihez ténylegesen igazodó szerződést köthessen.
- c. A termékfejlesztés során az ügyfél érdekét figyelembe kell venni. Ennek megfelelően a terméknek biztosítania kell az értékállóságot és képesnek kell lennie ügyfélelőny elérésére.
- d. A szerződési cél megghiúsulásának elsősorban adójogi jogkövetkezményei legyenek, azaz a biztosító abban ne váljon érdekeltté.
- e. A biztosító olyan ösztönzési rendszert alkalmazzon, amely elősegíti a szerződések hosszú távú fennmaradását és céljának megvalósulását, azaz ösztönözzön az ügyfél igényeinek megfelelő, és így számára hosszútávon fenntartandó szerződés kötésére.
- f. Az ügyfelek minél alaposabb, szakszerűbb, az értékesített termékek sajátosságához illeszkedő tanácsadásban részesüljenek.
- g. Az adózási ösztönző ténylegesen az ügyfél nyugdíjcélú megtakarítását gyarapítsa.

V. A nyugdíjbiztosításokkal lefedett kockázatok

9. Nyugdíjbiztosítás az olyan életbiztosítás, ahol a biztosítói teljesítést

- a) a biztosított halála, vagy
- b) a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló jogszabály szerinti nyugdíjszolgáltatásra való jogosultság megszerzése, vagy
- c) az egészségi állapot legalább 40%-os mértéket elérő károsodása váltja ki, illetve
- d) ha a biztosító elérési szolgáltatása a szerződés létrejöttékor érvényes öregségi nyugdíjkorhatár biztosított általi betöltésekor válik esedékessé, feltéve, hogy a szerződés létrejöttétől a biztosító biztosítási eseményre tekintettel történő teljesítéséig (kivéve a biztosított halálát, a rokkantsági, a rehabilitációs ellátásra való jogosultság bekövetkezését, valamint ha a biztosító teljesítése nem csökkenő összegű járadékszolgáltatás és a járadékszolgáltatást a folyósítás megkezdésétől számított 10. év végéig vagy a biztosított haláláig nyújtják) legalább 10 év eltelik.

10. A nyugdíjbiztosításnak a fentiekben felsorolt bármelyik esemény bekövetkezésekor a feltételek szerinti szolgáltatást kell nyújtania.

11. Az MNB azt ajánlja, hogy a konstrukción belül világosan váljanak szét a megtakarítási és az egyes kockázati elemek, és ezek díját külön-külön mutassák be az ügyfélnek.

VI. Nyugdíjszolgáltatások

12. A nyugdíjcél megvalósítása elsősorban akkor lehetséges, ha a biztosítási szolgáltatás a nyugdíjbavonulást követően rendszeres, élethosszig tartó jövedelmet nyújt. Ehhez az szükséges, hogy a nyugdíjbiztosítási termékhez kapcsolódjon az ügyfél igényéhez és a megtakarítási összeghez igazodó járadékszolgáltatási opció is.

13. A nyugdíjcél megvalósítására a legcélszerűbb az életjáradék. A hagyományos életjáradék mellett jó gyakorlat lehet az is, ha a szolgáltatási időszakot a biztosító megosztja egy például 80-85. életév betöltéséig tartó határozott idejű járadékra – vagy akár egy egyszerű, ütemezett pénzkivonásra, aminek paramétereit az ügyfél változtathatja –, és egy ezt követően induló halasztott életjáradékra. Ez a megoldás

az ügyfélnek folyamatosan megfelelő szintű kiegészítő nyugdíjat biztosít az örökölhetőség lehetősége mellett, miközben a biztosító számára hatékonyabb kockázatkezelést tesz lehetővé¹. Ebben az esetben javasolt a járadék fedezetéül szolgáló megtakarítás legalább 25-30%-át az életjáradékos időszak fedezetére fenntartani.

14. Amennyiben a megtakarítás mértéke életjáradék nyújtását nem tesz lehetővé, vagy az ügyfél igény ettől indokolható módon eltér, akkor határozott idejű járadék is nyújtható. A határozott idejű járadék szerkezete olyan legyen, hogy mértéke ne csökkenjen az időszak alatt, és folyósítási ideje 10 évnél ne legyen rövidebb.

15. Lehetséges olyan konstrukció is, amely nagyobb összegű megtakarítás esetén lehetővé teszi nyugdíjba vonuláskor a megtakarítás egy részének egy összegben történő felvételét. Ennek biztosítása csak akkor indokolt, ha a fennmaradó összeg is elegendő egy ésszerű, az ügyfél igényének megfelelő, élethosszig tartó járadékszolgáltatásra. Ebben ez esetben javasolt, hogy legfeljebb a megtakarítás egy része (például 30-50%-a) legyen ilyen módon felvehető.

16. Kizárólagosan egyösszegű szolgáltatás nyújtása is indokolt lehet erre irányuló kifejezett ügyfél igény esetén (pl. idősök otthonában való elhelyezés egyösszegű költségeinek fedezése, vagy más biztosítótól járadék vásárlása céljából), vagy ha a nyugdíjbavonuláskor a felhalmozott megtakarítás összege olyan alacsony, hogy az nem elegendő ésszerű szintű járadékszolgáltatásra, még egy középtávú határozott időszakra sem.

17. Az MNB elvárja, hogy a szolgáltatás igénybevételekor a biztosító részletesen mutassa be az ügyfél számára az igénybevehető járadéktípusokat, azok jellemzőit és feltételeit, várható kifizetéseit.

VII. Az adóról való rendelkezés keretében átutalt összeg

18. A terméket úgy kell kialakítani, hogy az adóról való rendelkezés keretében átutalt összeg az ügyfél megtakarítását gyarapítsa. Az adóról való rendelkezés keretében átutalt összeget teljes egészében a megtakarítások növelésére kell fordítani. Mivel a nyugdíjcél legcélszerűbben rendszeres befizetésekkel érhető el, nem támogatott az olyan gyakorlat, amelynél az adóról való rendelkezés keretében átutalt összeget eseti díjként kezelik, majd ebből írják jóvá a rendszeres díjat. Az MNB elvárja, hogy az adóról való rendelkezés keretében átutalt összeg és annak hozama elkülönítetten kimutatható legyen. Az MNB javasolja, hogy az adóról való rendelkezés keretében átutalt összeg, valamint annak hozamai esetében a szerződés nem biztosítási szolgáltatás kifizetése miatti megszűnése esetén a visszavásárlási érték 100 százalék legyen.

19. Az MNB elvárja, hogy az adóról való rendelkezés keretében átutalt összeggel kapcsolatban levont vagyonekezelési költségek ne legyenek magasabbak annál, mint amit a biztosító a biztosítási díjból az ügyfél számára eszközölt befektetések esetében alkalmaz. A vagyonekezelési költségen kívül egyéb költséglevonás nem alkalmazható.

VIII. A nyugdíjbiztosítások értékesítése

20. Az MNB elvárja, hogy a nyugdíjbiztosításokat csak olyan, a nyugdíjtermékek sajátosságait jól ismerő, gyakorlott és jól képzett közvetítők közvetítsék, akik rendelkeznek megfelelő befektetési ismeretekkel is.

21. Az MNB azt ajánlja, hogy a nyugdíjbiztosítások esetében a biztosítók a jutalékokat csepegtessék.

22. Az a célszerű, ha a nyugdíjbiztosítások új elemként gyarapítják az ügyfelek nyugdíjcélú megtakarításait, ezért az MNB elvárja, hogy a nyugdíjbiztosítások értékesítése során a biztosítók ne támogassanak vagy ösztönözzenek olyan gyakorlatokat, amelyek során más korábbi megtakarításokból és megtakarítási formákból csoportosítanak át forrásokat nyugdíjbiztosításba.

¹ Ez lényegében megfelel az OECD javaslatának a kötelező járadékok vonatkozásában. Ld. Policy Options for the Payout Phase (<http://www.oecd.org/site/iops/principlesandguidelines/48269805.pdf>).

IX. A befektetési egységhez kötött nyugdíjbiztosításokra vonatkozó különös ajánlások

IX.1. A befektetésre vonatkozó elvárások

23. A nyugdíjbiztosítások esetében az ügyfél számára világosan ki kell derülnie, hogy mennyi és milyen jellegű befektetési és egyéb kockázat hárul rá, továbbá, hogy a befektetési lehetőségek közül ő, vagy pedig a biztosító választ.

24. Az MNB azt ajánlja, hogy amennyiben az ügyfél befektetési kockázatot visel, akkor a biztosító kínáljon a nyugdíjcél megvalósításához leginkább megfelelő életciklus szemléletű befektetési lehetőségeket. Az életciklus szemlélet megvalósításához szükséges megfelelő befektetési lehetőségek biztosítása, valamint kockázatcsökkentést megvalósító mechanizmus alkalmazása.

25. Az életciklus szemlélet megvalósítható egy időben változó kockázati profilú, előre meghatározott céldátumra optimalizált eszközalappal (céldátum-eszközalap), illetve különféle kockázati profilú eszközalapok kombinációjával is.

26. Az MNB azt ajánlja, hogy céldátum-eszközalap esetén az ügyfeleknek pontosan mutassák be az alábbiakat:

- a. kiknek ajánlják a terméket és milyen indokok alapján,
- b. milyen időpontra optimalizálják a hozamot,
- c. milyen az induló befektetési szerkezet, ez hogyan és mikor változik,
- d. milyen következményekkel jár az eszközalap elhagyása.

27. Különféle eszközalapok esetén az MNB azt ajánlja, hogy a biztosító kellően körülhatárolt, egymástól jól elkülönült kockázati profilú eszközalapokat kínáljon. Szükséges továbbá annak megjelölése is, hogy az adott eszközalap a nyugdíjkorhatár várható eléréséhez képest hány hátralévő évvel rendelkező ügyfelek figyelmébe ajánlják.

28. Javasolt továbbá, hogy a biztosító kínáljon a nyugdíjcélhoz igazodó, tőke-, vagy hozamgarantált, illetve tőke-, vagy hozamvédett eszközalapokat is. Jó gyakorlat lehet olyan eszközalap kínálása, amely a nyugdíjkorhatár elérésének évéhez igazodó lejáratú garanciát nyújt. Ebben az esetben célszerű az eszközalap lejáratát és a szolgáltatás igénybevételének pontos napja közötti időszakban a megtakarítás nagyon alacsony kockázatú eszközökben való elhelyezése.

29. Jó gyakorlat lehet az, ha a tájékoztatás kiterjed a nyugdíjkorhatár felé közeledve a kockázatcsökkentési stratégiát megvalósító eszközalap-váltások megfelelő időpontban és fokozatosan történő megvalósításának módjára is.

30. Javasolt továbbá, hogy a biztosítók törekedjenek a közvetett befektetési költségek elkerülésére. Célszerű, ha a biztosítók a közvetett alapokba történő befektetést maximálják, és ennek felső mértékét az ügyfelekkel közlik.

31. Az MNB javasolja, hogy a közvetítők szükség, illetve az ügyfél igényei szerint a szerződés fennállása alatt a nyugdíjszolgáltatás igénybevételéig adjanak az ügyfél korához, teherviselő-képességéhez és igényeihez igazodóan információt a nyugdíjcél eléréséhez leginkább megfelelő befektetési összetétel kiválasztásához is. Az MNB azt javasolja, hogy a közvetítő minden esetben hívja fel az ügyfél figyelmét arra, hogy a befektetési kockázatot az ügyfél viseli.

IX.2. A TKM^{ny} ajánlott mértéke

32. Az MNB a biztosítóktól elvárja, hogy az általuk terjesztett befektetési egységhez kötött nyugdíjbiztosítások esetében a TKM^{ny}

- a) 10 éves lejáratú időre a 4,25%-ot,
 - b) 15 éves lejáratú időre a 3,95%-ot,
 - c) 20 éves lejáratú időre a 3,5%-ot
- ne haladja meg.

33. A befektetési költségek és az eszközalapok kínálatát olyan módon elvárt kialakítani, hogy az előző pontban meghatározott TKM^{ny} szint a tartamhoz igazodó állampapírokat tartalmazó, nem összetett szerkezetű eszközalapokkal elérhető legyen.

34. Amennyiben a termékben a szerződés fenntartási idejétől függően az ügyfelet bónusz, költség-visszatérítés, költségkedvezmény vagy más hasonló ösztönző (a továbbiakban együtt: bónusz) illeti meg, akkor az MNB elvárja, hogy a biztosító ne váljon érdekeltté a szerződés eredeti lejáratá előtti megszűnésében, és ne támogasson vagy segítsen elő olyan ügyfélmagatartást, amely a bónusz elvesztéséhez vezethet. A biztosító a TKM^{ny} érték számítása során olyan bónuszt nem vehet figyelembe, amelyre való jogosultság eléréséhez a kitűzött időpont elérésén kívül bármi egyéb feltétel fennállása vagy teljesítése szükséges (ide nem értve a pénzkivonás, díjcsökkentés, díjszüneteltetés, és a díjnemfizetés esetét, a késedelmes díjfizetés ebből a szempontból nem tekinthető díjnemfizetésnek). Az MNB elvárja továbbá, hogy amennyiben e körbe tartozó termékre vonatkozó TKM^{ny} érték a tartam vége felé haladva nem monoton csökkenő értékű, akkor a TKM^{ny}-t az 10. évet követő időtartamra valamennyi évre külön-külön mutassák ki az ügyfél számára.

35. Amennyiben

- a) a nyugdíjbiztosításhoz kapcsolódó eszközalap eszközösszetétele, vagy meghatározott tulajdonságai alapján összetettnek vagy komplexnek minősül és az átlagosnál magasabb hozampotenciállal rendelkezik,
- b) hozam- vagy tőkegaranciát tartalmaz, vagy
- c) a termékben lévő biztosítási kockázat ezt indokolja

a TKM^{ny} a 32. pontban foglaltakhoz képest legfeljebb 2 százalékponttal lehet magasabb (összesen tehát 10 éves lejáratú idő esetén legfeljebb 6,25%, 15 éves lejáratú idő esetén 5,95%, 20 éves lejáratú idő esetén pedig legfeljebb 5,5%). Az eltérést számszerűsített módon ki kell mutatni és meg kell indokolni.

X. Biztosításközvetítőkre vonatkozó ajánlások

36. Az MNB elvárja a biztosításközvetítőktől, hogy nyugdíjbiztosítási ügyféligény esetén elsősorban olyan termékeket ajánljanak az ügyfeleknek, amelyek megfelelnek jelen ajánlásban foglaltaknak különös tekintettel az ajánlás 32-35. pontjaira.

37. Befektetési egységhez kötött nyugdíjbiztosítás ajánlása esetén az igényfelmérés, igénypontosítás során meg kell jelölni annak 35. pont szerinti indokát, ha a termék nem felel meg a 32. pontban foglaltaknak.

38. Az MNB elvárja, hogy a biztosításközvetítő csak akkor ajánljon a jelen ajánlásban foglaltaknak nem megfelelő terméket, ha valamely különös ügyféligény kielégítésére a piacon elérhető és az ajánlásnak megfelelő termékek nem alkalmasak. Ebben az esetben ennek indokát az ügyféligény felmérése, illetve pontosítása során rögzíteni kell.

XI. Záró rendelkezések

Az ajánlás a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (MNBtv.) 13.§ (2) i) pontja szerint kiadott - kötelező erővel nem rendelkező - szabályozó eszköz, amely ismerteti a MNB jogalkalmazási gyakorlatának alapjait.

Az ajánlás az intézményekre nézve kötelező erővel nem rendelkezik, de az annak való megfelelést az MNB az általa felügyelt intézmények körében, a jogszabályi előírások betartásának ellenőrzése keretében értékeli.

Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy az intézmény az ajánlás tartalmát szabályzatai részévé teheti. Ebben az esetben az intézmény jogosult feltüntetni, hogy a szabályzatában foglaltak megfelelnek az MNB által kiadott vonatkozó ajánlásnak.

Az ajánlásban foglalt elvek gyakorlati megvalósítását az MNB ellenőrizni fogja. Amennyiben a biztosító vagy biztosításközvetítő jelen ajánlásban foglaltaktól eltér, akkor az MNB vizsgálni fogja, hogy az alkalmazott gyakorlat az ügyfél számára nem jár-e jogellenes vagy indokolatlan hátránnyal.

Az MNB jelen ajánlás átvételét és alkalmazását a biztosítóktól és a biztosításközvetítőktől a termékfejlesztés ésszerű időszükségletének figyelembevételével lehetőség szerint 2014. július 01-től várja el.

Budapest, 2014. május 26.

**Dr. Windisch László s.k.,
az MNB alelnöke**